

Tabulky s žebříčky největších znečišťovatelů podle IRZ pro kraj Vysočina - hlášení za rok 2013

V kolonce „Trend“ je vždy označeno, zda příslušná provozovna v porovnání s rokem 2012 úniky či přenosy škodlivých látek zvýšila či snížila. Pomlčka je u firem, které minulý rok neohlašovaly, rovnítko znamená přibližně stejný údaj jako v loňském roce.

1. [Rakovinotvorné, pravděpodobně či potenciálně rakovinotvorné látky](#)
2. [Rakovinotvorné látky](#)
3. [Reprotoxické látky \(bez oxidu uhelnatého\)](#)
4. [Mutagenní látky](#)
5. [Endokrinní látky](#)
6. [Skleníkové plyny](#)
7. [Plyny způsobující kyselé srážky](#)
8. [Látky poškozující ozónovou vrstvu](#)
9. [Látky nebezpečné pro vodní organismy](#)
10. [Perzistentní organické látky \(POPs\)](#)
11. [Rtuť a její sloučeniny](#)
12. [Rtuť a její sloučeniny \(v emisích a odpadech\)](#)
13. [Styren](#)
14. [Formaldehyd](#)
15. [Prach \(PM10\)](#)

Tabulka 1 – rakovinotvorné, pravděpodobně či potenciálně rakovinotvorné látky

Pořadí provozoven podle množství látek či jejich sloučenin klasifikovaných Mezinárodní agenturou pro výzkum rakoviny (IARC) jako **karcinogenní (1), pravděpodobně (2A) a možná (2B) karcinogenní pro člověka** obsažených v celkových únicích do ovzduší, vody a půdy podle dat zveřejněných v Integrovaném registru znečišťování za rok 2013 (www.irz.cz). Do skupiny 1 náleží tyto chemické látky nebo jejich sloučeniny ohlašované do IRZ: **arsen, azbest, benzen, ethylenoxid, formaldehyd, chrom, kadmium, polychlorované bifenyly (PCB) a vinylchlorid**. Do skupin 2A a 2B náleží tyto chemické látky nebo jejich sloučeniny hlášené do IRZ: **1,2,3,4,5,6-hexachlorcyklohexan (HCH), 1,2-dichlorethan (DCE), di-(2-ethyl hexyl) ftalát (DEHP), dichlordifenyltrichlorethan (DDT), dichlormethan (DCM), ethylbenzen, heptachlor, hexachlorbenzen (HCB), chloralkany (C10-13), chlordan, chlordecon, lindan, mirex, naftalen, nikl, olovo, rtuť, styren, tetrachlorethylen, tetrachlormethan (TCM), toxafen, trichlorethylen a trichlormethan**.

Poř.	Organizace/firma	Provozovna	Lokalita	Množství látek v kg	Trend
1.	KRONOSPAN OSB, spol. s r.o.	KRONOSPAN OSB	Jihlava	17610	↑
2.	ACO Industries k.s.	ACO Industries, k.s.	Přibyslav	6060	↑
3.	Dřevozpracující družstvo	Dřevozpracující družstvo	Lukavec	5781	↑
4.	KRONOSPAN CR, spol. s r.o.	KRONOSPAN CR	Jihlava	4518	↑
5.	MOTORPAL, a.s.	MOTORPAL, a.s., závod Velké Meziříčí	Batelov	2977	↑
6.	Snaha, kožedělné družstvo Brtnice	Snaha, kožedělné družstvo Brtnice	Brtnice	2410	↑
7.	MOTORPAL, a.s.	MOTORPAL, a.s., Jihlava, závod 01 Jihlava	Jihlava	2248	-
8.	Automotive Lighting s.r.o.	Automotive Lighting s.r.o.	Jihlava	2240	↑
9.	DUNO Freizeitartikel spol. s r.o.	Moraveč	Moraveč	1458	↓
10.	VODÁRENSKÁ AKCIOVÁ SPOLEČNOST, a.s.	ČOV Žďár nad Sázavou	Hamry nad Sázavou	1201	↑

Tabulka 2 – rakovinotvorné látky

Pořadí provozoven podle množství látek či jejich sloučenin klasifikovaných Mezinárodní agenturou pro výzkum rakoviny (IARC) jako **karcinogenní (1)** obsažených v celkových únicích **do ovzduší, vody a půdy** podle dat zveřejněných v Integrovaném registru znečišťování za rok 2013 (www.irz.cz). Do skupiny 1 náleží následující chemické látky anebo jejich sloučeniny ohlašované do IRZ: **arsen, azbest, benzen, ethylenoxid, formaldehyd, chrom, kadmium, polychlorované bifenyly (PCB) a vinylchlorid.**

Poř.	Organizace/firma	Provozovna	Lokalita	Množství látek v kg	Trend
1.	KRONOSPAN OSB, spol. s r.o.	KRONOSPAN OSB	Jihlava	17610	↑
2.	Dřevozpracující družstvo	Dřevozpracující družstvo	Lukavec	5781	↑
3.	KRONOSPAN CR, spol. s r.o.	KRONOSPAN CR	Jihlava	4518	↑
4.	VODÁRENSKÁ AKCIOVÁ SPOLEČNOST, a.s.	ČOV Třebíč	Třebíč	265	-

Tabulka 3 – reprotoxické látky (bez oxidu uhelnatého)

Průmyslové provozy, které v roce 2013 vypustily nejvíce **reprotoxických** látek (poškozujících rozmnožování), **kromě oxidu uhelnatého**. Zařazení látek mezi **reprotoxické** vychází z hodnocení EPA státu Kalifornie¹ a z profilů látek uvedených na internetových stránkách Integrovaného registru znečišťování. Mezi reprotoxické jsme na základě zmíněných dokumentů zařadili následující látky: **1,2,3,4,5,6-hexachlorcyklohexan (HCH), arsen, benzen, benzo(g,h,i)perylene, dichlordifenyltrichlor-ethan (DDT), di-(2-ethyl hexyl) ftalát (DEHP), diuron, ethylenoxid, fluoranthen, hexachlorbenzen (HCB), chlordecon, chrom, kadmium, mirex, nonylfenol a nonylfenoethoxyláty, organické sloučeniny cínu, oxid uhelnatý, pentachlorbenzen, polycyklické aromatické uhlovodíky (PAU), polychlorované bifenyly (PCB), polychlorované dioxiny + furany (PCDD/F), rtuť, simazin, toluen, toxafen, tributylcín a jeho sloučeniny, trifenylicín a sloučeniny a xyleny.**

¹ State of California EPA - Office of Environmental Health Hazard Assessment 2006: Safe Drinking Water and Toxic Enforcement Act of 1986 - Chemicals Known to the State to Cause Cancer or Reproductive Toxicity, 29.IX.06. Proposition 65. Available at: http://www.oehha.ca.gov/prop65/prop65_list/Newlist.html#list

Poř.	Organizace/firma	Provozovna	Lokalita	Množství látek v kg	Trend
1.	VODÁRENSKÁ AKCIOVÁ SPOLEČNOST, a.s.	ČOV Třebíč	Třebíč	265,2	-
2.	Vodovody a kanalizace Havlíčkův Brod, a. s.	ČOV Havlíčkův Brod	Havlíčkův Brod	2,3	↑
3.	VODÁRENSKÁ AKCIOVÁ SPOLEČNOST, a.s.	ČOV Žďár nad Sázavou	Žďár nad Sázavou	1,4	-

Tabulka 4 – mutagenní látky

Pořadí provozoven podle množství látek či jejich sloučenin klasifikovaných jako **mutagenní** obsažených v celkových únicích **do ovzduší, vody a půdy** podle dat zveřejněných v IRZ za rok 2013 (www.irz.cz). Zařazení látek mezi mutagenní vychází z profilů látek uvedených na internetových stránkách IRZ. Do skupiny mutagenních látek patří tyto chemické látky nebo jejich sloučeniny ohlašované do IRZ: **alachlor, anthracen, 1,2-dichlorethan, diuron, ethylenoxid, fenoly, formaldehyd, mirex, polycyklické aromatické uhlovodíky (PAU), trifluralin, trichlorethylen a vinylchlorid.**

Poř.	Organizace/firma	Provozovna	Lokalita	Množství látek v kg	Trend
1.	KRONOSPAN OSB, spol. s r.o.	KRONOSPAN OSB	Jihlava	17610	↑
2.	Dřevozpracující družstvo	Dřevozpracující družstvo	Lukavec	5781	↑
3.	KRONOSPAN CR, spol. s r.o.	KRONOSPAN CR	Jihlava	4518	↑

Tabulka 5 – Endokrinní látky

Pořadí provozoven podle množství látek či jejich sloučenin klasifikovaných jako **endokrinní** obsažených v celkových únicích **do ovzduší, vody a půdy** podle dat zveřejněných v IRZ za rok 2013 (www.irz.cz). Zařazení látek mezi endokrinní vychází z klasifikace látek v EU a USA. Do skupiny endokrinních látek patří tyto chemické látky nebo jejich sloučeniny ohlašované do IRZ: **atrazin, chloralkany (C10-13), di-(2-ethyl hexyl) ftalát (DEHP), polychlorované bifenyly (PCB), polychlorované dioxiny + furany (PCDD/F), tetrachlorethylen (PER), trichlorbenzeny, styren.**

Poř.	Organizace/firma	Provozovna	Lokalita	Množství látek v kg	Trend
1.	ACO Industries k.s.	ACO Industries, k.s.	Přibyslav	6060	↑
2.	MOTORPAL, a.s.	MOTORPAL, a.s., závod Velké Meziříčí	Velké Meziříčí	2977	↑
3.	Snaha, kožedělné družstvo Brtnice	Snaha, kožedělné družstvo Brtnice	Brtnice	2410	↑
4.	MOTORPAL, a.s.	MOTORPAL, a.s., Jihlava, závod 01 Jihlava	Jihlava	2248	-
5.	Automotive Lighting s.r.o.	Automotive Lighting s.r.o.	Jihlava	2240	↑
6.	DUNO Freizeitartikel spol. s r.o.	Moraveč	Moraveč	1458	↓
7.	PLASTSERVIS-L, s.r.o.	Plastservis-l,s.r.o., prov. Vratislávka	Vratislávka	943	↑

Tabulka 6 – skleníkové plyny

Pořadí provozoven podle množství **skleníkových plynů (oxid uhličitý, oxid dusný, metan)** v přepočtu na jejich potenciál přispívat ke skleníkovému efektu v celkových únicích **do ovzduší** podle dat zveřejněných v IRZ za rok 2013 (www.irz.cz). Údaje jsou v tunách. Umístění na prvních místech ovlivňují jen emise oxidu uhličitého.

Poř.	Organizace/firma	Provozovna	Lokalita	Množství látek v t	Trend
1.	ŽĎAS, a.s.	ŽĎAS, a.s.	Žďár nad Sázavou	110109	↓

Tabulka 7 – plyny způsobující kyselé srážky

Tyto průmyslové provozovny vypustily v roce 2013 nejvíce **plynů způsobujících kyselé srážky (amoniaku, oxidů dusíku, oxidů síry, fluorovodíku a chlorovodíku)**:

Poř.	Organizace/firma	Provozovna	Lokalita	Množství látek v kg	Trend
1.	ŽĎAS, a.s.	ŽĎAS, a.s.	Žďár nad Sázavou	673353	↓
2.	KRONOSPAN CR, spol. s r.o.	KRONOSPAN CR	Jihlava	287415	↓
3.	Dřevozpracující družstvo	Dřevozpracující družstvo	Lukavec	230219	=
4.	PROVEM a.s. Havlíčkův Brod	Kojetín	Kojetín	58713	↑
5.	AGROFARM, a.s.	Záblatí	Osová Bítýška	52039	↑
6.	SPV Pelhřimov, a.s.	Porodna prasnic Plevnice	Olešná	49694	↑
7.	SELMA a.s.	Odchov a výkrm prasat - Kamenice	Kamenice	47600	=
8.	JHYB s.r.o.	JHYB s.r.o. - šlechtitelský chov prasat Jakubický Dvůr	Jívoví	44700	↓
9.	SPV Pelhřimov, a.s.	Výkrm prasat Litochošť	Litochošť	44610	=
10.	TXP Brno, spol. s r.o.	Farma pro výkrm prasat Martínkov	Martínkov	38431	-

Tabulka 8 – látky poškozující ozónovou vrstvu

Pořadí provozoven podle množství látek v přepočtu na jejich potenciál přispívat k poškozování ozónové vrstvy Země v celkových únicích **do ovzduší** podle dat zveřejněných v Integrovaném registru znečištění za rok 2013 (www.irz.cz). Započteny jsou pouze **hydrochlorofluorohlodivky (HCFC), chlorofluorohlodivky (CFC) a tetrachlormetan (TCM)**. Potenciál poškozování ozónové vrstvy je vztažen k účinkům CFC (tzv. tvrdé freony), jejichž potenciál je 1. Pro HCFC (tzv. měkké freony) používáme koeficient 0,062, pro TCM koeficient 1,1.

Poř.	Organizace/firma	Provozovna	Lokalita	Množství látek v kg	Trend
1.	Pivovar Jihlava, a.s.	Pivovar Jihlava a.s.	Jihlava	4,03	-
2.	Telefónica Czech Republic, a.s.	Telefónica Czech Republic, a.s. – PE0181	Pelhřimov	0,28	-

Tabulka 9 – látky nebezpečné pro vodní organismy

Následující průmyslové provozy vypustily v roce 2013 do vody nejvíce **látek nebezpečných pro vodní organismy**. Látky byly vybrány podle R-vět. Současně byly vybrány pouze látky, pro které se nahlašují emise do vody. **(1,2,3,4,5,6-hexachlorcyklohexan (HCH), arzen a sloučeniny, atrazin, bromované difenylétery (PBDE), DDT, diuron, endosulfan, endrin, heptachlor, hexachlorbenzen, chloralkany (C10-13), chlordan, chlordecon, chlorfenvinfos, chlorpyrifos, chrom a sloučeniny, isodrin, isoproturon, kadmium a sloučeniny, kyanidy, lindan (γ-HCH), měď a sloučeniny, mirex, naftalen, nikl a sloučeniny, nonylfenol a nonylfenoletoxyláty, olovo a sloučeniny, pentachlorbenzen (PeCB), polycyklické aromatické uhlovodíky (PAU), polychlorované bifenyly (PCB), rtuť a sloučeniny, simazin, sloučeniny organocínu, toxafen, tributylcín a sloučeniny, trifenylicín a sloučeniny, trifluralin a zinek a sloučeniny).**

Poř.	Organizace/firma	Provozovna	Lokalita	Množství látek v kg	Trend
1.	VODÁRENSKÁ AKCIOVÁ SPOLEČNOST, a.s.	ČOV Žďár nad Sázavou	Hamry nad Sázavou	1464,5	↑
2.	VODÁRENSKÁ AKCIOVÁ SPOLEČNOST, a.s.	ČOV Jihlava	Jihlava	1173,0	↑
3.	VODÁRENSKÁ AKCIOVÁ SPOLEČNOST, a.s.	ČOV Třebíč	Třebíč	943,0	↑
4.	VODÁRENSKÁ AKCIOVÁ SPOLEČNOST, a.s.	ČOV Nové Město na Moravě	Nové Město na Moravě	236,8	↑
5.	VODÁRENSKÁ AKCIOVÁ SPOLEČNOST, a.s.	ČOV Moravské Budějovice	Moravské Budějovice	229,5	↑
6.	Vodovody a kanalizace Havlíčkův Brod, a. s.	ČOV Havlíčkův Brod	Havlíčkův Brod	126,3	=
7.	VODÁRENSKÁ AKCIOVÁ SPOLEČNOST, a.s.	ČOV Velké Meziříčí	Velké Meziříčí	113,5	↓
8.	ČEZ, a. s.	Jaderná elektrárna Dukovany	Dukovany	70,0	↓
9.	VODÁRENSKÁ AKCIOVÁ SPOLEČNOST, a.s.	ČOV Polná	Polná	41,0	-

Tabulka 10 – perzistentní organické látky (POPs)

Následující průmyslové provozy v roce 2013 vypustily anebo předaly jinam nejvíce **POPs**, uvedených na **seznamech Stockholmské úmluvy a POPs protokolu ke Konvenci o dálkovém přenosu škodlivin v ovzduší**. Jedná se o **1,2,3,4,5,6-hexachlorcyklohexan (HCH), aldrin, bromované difenylétery (PBDE), DDT, dieldrin, endosulfan, endrin, heptachlor, hexachlorbenzen (HCB), hexachlorbutadien (HCB), chlordan, chlordecon, lindan, mirex, organické sloučeniny cínu, pentachlorbenzen (PeCB), polyaromatické uhlovodíky (PAU), polychlorované bifenyly (PCB) a toxaxen** s výjimkou množství PCB a polybromovaných difenyléterů (PBDE) v odpadech, jež podle našeho odhadu nemusely vzniknout jako vedlejší produkt výroby v provozech. Pro dioxiny byla ještě sestavena zvláštní tabulka.

Poř.	Organizace/firma	Provozovna	Lokalita	Množství látek v kg	Trend
1.	AKUSERVIS Cakl, s.r.o.	AKUSERVIS Cakl, s.r.o.	Jihlava	86,0	-
2.	ATC Styl s.r.o.	ATC Styl, s.r.o.	Třebíč	10,5	-
3.	SLUŽBY MĚSTA JIHLAVY s.r.o.	SLUŽBY MĚSTA JIHLAVY - Skládka odpadů	Jihlava	0,1	-

Tabulka 11 – rtuť a její sloučeniny

Tyto průmyslové provozy v roce 2013 vypustily v emisích **do ovzduší, vody a půdy** nejvíce **rtuti a jejích sloučenin**:

Poř.	Organizace/firma	Provozovna	Lokalita	Množství látek v kg	Trend
1.	Vodovody a kanalizace Havlíčkův Brod, a. s.	ČOV Havlíčkův Brod	Havlíčkův Brod	2,3	↑
2.	VODÁRENSKÁ AKCIOVÁ SPOLEČNOST, a.s.	ČOV Žďár nad Sázavou	Žďár nad Sázavou	1,4	-

Tabulka 12 – rtuť a její sloučeniny (v emisích a odpadech)

Průmyslové provozy, které v roce 2013 vypustily anebo v odpadech předaly nejvíce rtuťi a jejích sloučenin:

Poř.	Organizace/firma	Provozovna	Lokalita	Množství látek v kg	Trend
1.	VODÁRENSKÁ AKCIOVÁ SPOLEČNOST, a.s.	ČOV Jihlava	Jihlava	6,4	↑
2.	Vodovody a kanalizace Havlíčkův Brod, a. s.	ČOV Havlíčkův Brod	Havlíčkův Brod	2,3	↑
3.	VODÁRENSKÁ AKCIOVÁ SPOLEČNOST, a.s.	ČOV Žďár nad Sázavou	Žďár nad Sázavou	1,4	-

Tabulka 13 – styren

Pořadí provozoven podle množství styrenu v celkových únicích do ovzduší:

Poř.	Organizace/firma	Provozovna	Lokalita	Množství látek v kg	Trend
1.	ACO Industries k.s.	ACO Industries, k.s.	Příbrav	6060	↑
2.	Automotive Lighting s.r.o.	Automotive Lighting s.r.o.	Jihlava	2240	↑
3.	DUNO Freizeitartikel spol. s r.o.	Moraveč	Moraveč	1458	↓
4.	PLASTSERVIS-L, s.r.o.	Plastservis-l,s.r.o., prov. Vratislávka	Vratislávka	943	↑

Tabulka 14 - formaldehyd

Tyto průmyslové provozy v roce 2013 vypustily do ovzduší nejvíce formaldehydu:

Poř.	Organizace/firma	Provozovna	Lokalita	Množství látek v kg	Trend
1.	KRONOSPAN OSB, spol. s r.o.	KRONOSPAN OSB	Jihlava	17610	↑
2.	Dřevozpracující družstvo	Dřevozpracující družstvo	Lukavec	5781	↑
3.	KRONOSPAN CR, spol. s r.o.	KRONOSPAN CR	Jihlava	4518	↑

Tabulka 15 – emise prachu (PM₁₀)

Tyto průmyslové provozy v roce 2013 vypustily do ovzduší nejvíce prachových částic:

Poř.	Organizace/firma	Provozovna	Lokalita	Množství PM ₁₀ v kg	Trend
1.	Dřevozpracující družstvo	Dřevozpracující družstvo	Lukavec	96463	↑

Integrovaný registr znečišťování (IRZ) provozuje a data do něj sbírá Ministerstvo životního prostředí ČR prostřednictvím České informační agentury životního prostředí CENIA. Lze ho nalézt a vyhledávat v něm na adrese www.irz.cz. Údaje o únicích vybraných chemických látek hlásí do registru samy jednotlivé podniky, protože jim tuto povinnost ukládá zákon. Arnika pak údaje analyzuje a sestavuje z nich přehledné žebříčky znečišťovatelů, které z registru nelze jednoduše vyčíst. Přítomnost v těchto žebříčkách a jejich zveřejňování mnohdy motivují podniky k eliminaci emisí škodlivých látek a k zavedení technologií, jež jsou šetrnější k životnímu prostředí. Přesto se již několikrát objevila snaha omezit IRZ a tak i právo veřejnosti na informace o znečištění životního prostředí. Naposledy v rámci tzv. ekoauditů, kdy ministerstvo průmyslu a obchodu chce snížit množství sledovaných látek i ohlašujících podniků. Více zde: arnika.org/zachovejme-irz

Stránky Arniky věnované IRZ (včetně žebříčků za předchozí roky): arnika.org/registr-znecistovani